

**УХВАЛА
ТРЕТЬОЇ КОЛЕГІЇ СУДДІВ
ПЕРШОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Циганенка Олександра Петровича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини четвертої статті 263, статті 353, пункту 4 частини п'ятої статті 357, пунктів 1, 2 частини першої, пунктів 1–4 частини другої статті 389, пункту 5 частини другої статті 392, частини четвертої статті 394 Цивільного процесуального кодексу України, окремих судових рішень Верховного Суду та рішення Європейського суду з прав людини

Київ
25 лютого 2026 року
№ 42-3(I)/2026

Справа № 3-24/2026(51/26)

Третя колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України у складі:

Петришина Олександра Віталійовича – головуєчого,
Кичуна Віктора Івановича,
Олійник Алли Сергіївни – доповідача,

розглянула на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Циганенка Олександра Петровича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини четвертої статті 263, статті 353, пункту 4 частини п'ятої статті 357, пунктів 1, 2 частини першої, пунктів 1–4 частини другої статті 389, пункту 5 частини другої статті 392, частини четвертої статті 394 Цивільного процесуального кодексу України, окремих судових рішень Верховного Суду та рішення Європейського суду з прав людини.

Заслухавши суддю-доповідача Олійник А.С. та дослідивши матеріали справи, Третя колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України

установила:

1. До Конституційного Суду України звернувся Циганенко О.П. із клопотанням перевірити на відповідність статтям 3, 6, 8, 19, 55, 64, пункту 8 частини другої статті 129 Конституції України (конституційність) частину четверту статті 263, статтю 353, пункт 4 частини п'ятої статті 357, пункти 1, 2 частини першої, пункти 1–4 частини другої статті 389, пункт 5 частини другої статті 392, частину четверту статті 394 Цивільного процесуального кодексу України (далі – Кодекс), окремі судові рішення Верховного Суду, а саме: ухвали Великої Палати Верховного Суду від 13 червня 2018 року у справі № 522/14750/16-ц, від 13 червня 2018 року у справі № 761/6099/15-ц, від 4 липня 2018 року у справі № 623/3792/15-ц, постанову Великої Палати Верховного Суду від 13 березня 2019 року у справі № 522/18296/14-ц, постанову Верховного Суду у складі об'єднаної палати Касаційного цивільного суду від 12 вересня 2018 року у справі № 752/1016/17, та рішення Європейського суду з прав людини у справі *Дія 97 проти України / Diya 97 v. Ukraine* від 21 жовтня 2010 року (заява № 19164/04), § 47.

Згідно з частиною четвертою статті 263 Кодексу „при виборі і застосуванні норми права до спірних правовідносин суд враховує висновки щодо застосування відповідних норм права, викладені в постановах Верховного Суду“.

Статтею 353 Кодексу визначено перелік ухвал суду першої інстанції, які окремо від рішення суду можуть бути оскаржені в апеляційному порядку (частина перша), та зазначено, що „заперечення на ухвали, що не підлягають оскарженню окремо від рішення суду, включаються до апеляційної скарги на рішення суду“ (частина друга).

Відповідно до пункту 4 частини п'ятої статті 357 Кодексу апеляційну скаргу не приймає до розгляду і повертає суд апеляційної інстанції також, якщо „скаргу подано на ухвалу, що не підлягає оскарженню окремо від рішення суду“.

Згідно з пунктами 1, 2 частини першої статті 389 Кодексу учасники справи, а також особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, мають право оскаржити у касаційному порядку:

„1) рішення суду першої інстанції після апеляційного перегляду справи та постанову суду апеляційної інстанції, крім судових рішень, визначених у частині третій цієї статті;

2) ухвали суду першої інстанції, вказані у пунктах 3, 6, 7, 15, 16, 22, 23, 27, 28, 30, 32 частини першої статті 353 цього Кодексу, після їх перегляду в апеляційному порядку“.

Відповідно до пунктів 1–4 частини другої статті 389 Кодексу підставами касаційного оскарження судових рішень, зазначених у пункті 1 частини першої цієї статті Кодексу, є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права лише в таких випадках:

„1) якщо суд апеляційної інстанції в оскаржуваному судовому рішенні застосував норму права без урахування висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду, крім випадку наявності постанови Верховного Суду про відступлення від такого висновку;

2) якщо скаржник вмотивовано обґрунтував необхідність відступлення від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду та застосованого судом апеляційної інстанції в оскаржуваному судовому рішенні;

3) якщо відсутній висновок Верховного Суду щодо питання застосування норми права у подібних правовідносинах;

4) якщо судові рішення оскаржується з підстав, передбачених частинами першою, третьою статті 411 цього Кодексу“.

Згідно з пунктом 5 частини другої статті 392 Кодексу в касаційній скарзі зазначають „підставу (підстави), на якій (яких) подається касаційна скарга

з визначенням передбаченої (передбачених) статтею 389 цього Кодексу підстави (підстав).

У разі подання касаційної скарги на підставі пункту 1 частини другої статті 389 цього Кодексу в касаційній скарзі зазначається постанова Верховного Суду, в якій викладено висновок про застосування норми права у подібних правовідносинах, що не був врахований в оскаржуваному судовому рішенні.

У разі подання касаційної скарги на підставі пункту 2 частини другої статті 389 цього Кодексу в касаційній скарзі зазначається обґрунтування необхідності відступлення від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду.

У разі подання касаційної скарги на судові рішення, зазначене у пунктах 2 і 3 частини першої статті 389 цього Кодексу, в касаційній скарзі зазначається обґрунтування того, в чому полягає неправильне застосування норм матеріального права чи порушення норм процесуального права, що призвело до ухвалення незаконного судового рішення (рішень)“.

За частиною четвертою статті 394 Кодексу „у разі оскарження ухвали (крім ухвали, якою закінчено розгляд справи) суд може визнати касаційну скаргу необґрунтованою та відмовити у відкритті касаційного провадження, якщо правильне застосування норми права є очевидним і не викликає розумних сумнівів щодо її застосування чи тлумачення“.

2. Зі змісту конституційної скарги та долучених до неї матеріалів убачається таке.

Суддя Печерського районного суду міста Києва Григоренко І.В. ухвалою від 17 липня 2025 року заявив самовідвід від розгляду справи за позовом Циганенка О.П. до держави Україна в особі Державної казначейської служби України про відшкодування моральної шкоди, справу передано для повторного автоматизованого розподілу.

Київський апеляційний суд ухвалою від 27 жовтня 2025 року апеляційну скаргу Циганенка О.П. на ухвалу Печерського районного суду міста Києва від 17 липня 2025 року повернув.

Верховний Суд ухвалою від 6 листопада 2025 року відмовив у відкритті касаційного провадження за касаційною скаргою Циганенка О.П. на ухвалу Київського апеляційного суду від 27 жовтня 2025 року, вважаючи, що „правильність застосування судом апеляційної інстанції норм процесуального права, зокрема статей 353, 357 ЦПК України, не викликає розумних сумнівів, а касаційна скарга Циганенка О.П. на ухвалу Київського апеляційного суду від 27 жовтня 2025 року є необґрунтованою“.

3. На думку суб'єкта права на конституційну скаргу, частина четверта статті 263, стаття 353, пункт 4 частини п'ятої статті 357, пункти 1, 2 частини першої, пункти 1–4 частини другої статті 389, пункт 5 частини другої статті 392, частина четверта статті 394 Кодексу, окремі судові рішення Верховного Суду та рішення Європейського суду з прав людини, яке він оспорує, є такими, що не відповідають статтям 3, 6, 8, 19, 55, 64, пункту 8 частини другої статті 129 Конституції України.

Циганенко О.П. стверджує також, що оспорювані приписи Кодексу суперечать статті 6 Конституції України, оскільки надають Верховному Суду повноваження законодавчої гілки влади, що є порушенням його конституційних прав.

Обґрунтовуючи свої твердження щодо неконституційності оспорюваних приписів Кодексу, автор клопотання посилається на окремі приписи Конституції України, Кодексу, рішення Конституційного Суду України, Європейського суду з прав людини, судові рішення Верховного Суду у справі іншої особи, а також на судові рішення у своїй справі.

4. Вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі, Третя колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України керується таким.

Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність Конституції України (конституційність) закону України за конституційною скаргою особи, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України; конституційна скарга може бути подана в разі, якщо всі інші національні засоби юридичного захисту вичерпано (стаття 151¹ Конституції України).

Згідно із Законом України „Про Конституційний Суд України“ конституційною скаргою є подане до Конституційного Суду України письмове клопотання щодо перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) закону України (його окремих приписів), що застосований в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права на конституційну скаргу (частина перша статті 55); конституційна скарга має містити обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих приписів) із зазначенням того, яке з гарантованих Конституцією України прав людини, на думку суб'єкта права на конституційну скаргу, зазнало порушення внаслідок застосування закону (пункт 6 частини другої статті 55); конституційна скарга вважається прийнятною за умов її відповідності вимогам, передбаченим статтями 55, 56 цього закону (абзац перший частини першої статті 77).

4.1. Суб'єкт права на конституційну скаргу просить перевірити частину четверту статті 263 та пункт 5 частини другої статті 392 Кодексу на відповідність статтям 3, 6, 8, 19, 55, 64, пункту 8 частини другої статті 129 Конституції України.

Зі змісту статті 151¹ Конституції України, статей 55, 56, 77 Закону України „Про Конституційний Суд України“ убачається, що оспорювані приписи Кодексу мають бути застосовані в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права на конституційну скаргу.

З аналізу змісту остаточного судового рішення у справі Циганенка О.П. – ухвали Верховного Суду від 6 листопада 2025 року – випливає, що в ньому не застосовано частини четвертої статті 263 та пункту 5 частини другої статті 392 Кодексу.

Отже, конституційна скарга в цій частині не відповідає вимогам частини першої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“, що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 4 статті 62 цього закону – неприйнятність конституційної скарги.

4.2. Автор клопотання у конституційній скарзі просить перевірити на відповідність Конституції України окремі судові рішення Верховного Суду, а саме: ухвали Великої Палати Верховного Суду від 13 червня 2018 року у справі № 522/14750/16-ц, від 13 червня 2018 року у справі № 761/6099/15-ц, від 4 липня 2018 року у справі № 623/3792/15-ц, постанову Великої Палати Верховного Суду від 13 березня 2019 року у справі № 522/18296/14-ц, постанову Верховного Суду у складі об'єднаної палати Касаційного цивільного суду від 12 вересня 2018 року у справі № 752/1016/17, та рішення Європейського суду з прав людини у справі *Дія 97 проти України / Diya 97 v. Ukraine* від 21 жовтня 2010 року (заява № 19164/04), § 47.

Третя колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України зазначає, що до повноважень Конституційного Суду України не належить перевірка на відповідність Конституції України судових рішень Верховного Суду та рішень Європейського суду з прав людини.

Наведене є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі в цій частині згідно з пунктом 2 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неналежність до повноважень Конституційного Суду України питань, порушених у конституційній скарзі.

4.3. Зі змісту конституційної скарги вбачається, що Циганенко О.П. не навів обґрунтування тверджень щодо неконституційності статті 353, пункту 4 частини п'ятої статті 357, пунктів 1, 2 частини першої, пунктів 1–4 частини другої статті 389, частини четвертої статті 394 Кодексу, а лише висловив незгоду із застосуванням оспорюваних приписів Кодексу судами та із судовими рішеннями, ухваленими в його справі, що не можна вважати належним обґрунтуванням тверджень щодо невідповідності Конституції України оспорюваних приписів Кодексу.

Конституційний Суд України неодноразово зазначав, що вирішення питань застосування судами законів України не належить до його повноважень [ухвала Великої палати Конституційного Суду України від 31 травня 2018 року № 28-у/2018; ухвали Першого сенату Конституційного Суду України від 9 вересня 2020 року № 18-уп(І)/2020, Другого сенату Конституційного Суду України від 7 вересня 2022 року № 5-уп(ІІ)/2022].

Крім того, висловлення незгоди із судовими рішеннями не можна вважати обґрунтуванням тверджень щодо неконституційності оспорюваних приписів закону [ухвали Другого сенату Конституційного Суду України від 6 червня 2018 року № 17-у(ІІ)/2018, від 23 лютого 2022 року № 5-у(ІІ)/2022, від 7 вересня 2022 року № 5-уп(ІІ)/2022].

Наведене свідчить про те, що конституційна скарга Циганенка О.П. не відповідає вимогам пункту 6 частини другої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“, що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 4 статті 62 цього закону – неприйнятність конституційної скарги.

Ураховуючи викладене та керуючись статтями 147, 151¹, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 37, 50, 55, 56, 58, 61, 62, 77, 83, 86 Закону України „Про Конституційний Суд України“, відповідно до § 45, § 56 Регламенту Конституційного Суду України Третя колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України

п о с т а н о в и л а :

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Циганенка Олександра Петровича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини четвертої статті 263, статті 353, пункту 4 частини п'ятої статті 357, пунктів 1, 2 частини першої, пунктів 1–4 частини другої статті 389, пункту 5 частини другої статті 392, частини четвертої статті 394 Цивільного процесуального кодексу України на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги; окремих судових рішень Верховного Суду та рішення Європейського суду з прав людини – на підставі пункту 2 статті 62 цього закону – неналежність до повноважень Конституційного Суду України питань, порушених у конституційні скарзі.

2. Ухвала є остаточною.

**ТРЕТЯ КОЛЕГІЯ СУДДІВ
ПЕРШОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**